

Notities & conclusies studiedag Kennisplatform Rivierkreeft

Datum bijeenkomst: 14 november 2018

Locatie: Sportvisserij Nederland¹, Bilthoven

Organisatie: Ivo Roessink & Fabrice Ottburg (WENR), Arjan Heinen (NetVisWerk), Martin Hoorweg (Provincie Noord-Holland), Winnie Rip (Waternet), Irene Kranendonk & Margreet van Vilsteren (GFF).

Verslag: Joost Hamoen, Irene Kranendonk & Margreet van Vilsteren (GFF)

Het doel van de studiedag was om boven tafel te krijgen wat we nu precies wel en niet over de invasieve Amerikaanse rivierkreeften weten, en om tot de eerste stappen van een gezamenlijk actieplan te komen.

Afgevaardigden van Waternet, Provincie Noord-Holland, Sportvisserij Nederland, HH van Delfland, ATKB, Natuurbalans-Limes Divergens, Natuurmonumenten, Visadvies, netVISwek, Staatsbosbeheer, WS Brabantse Delta, HH de Stichtse Rijnlanden, WS Vallei en Veluwe, HH Hollands Noorderkwartier, TWM Gronden B.V., RVO, Wageningen Environmental Research en de Good Fish Foundation hebben actief deelgenomen aan de studiedag en input geleverd in de discussies en hun stem uitgebracht door middel van webvoting.

Conclusies en vervolgacties

Belangrijkste conclusies studiedag:

- Invasieve rivierkreeften in Nederland vormen een probleem voor de waterkwaliteit, waterplanten, baggeraanwas, KRW-doelen, stabiliteit van oevers/dijken. Rivierkreeft kan ook een risico zijn voor de sportvisserij en de volksgezondheid i.v.m. mogelijke dioxine vervuiling of het aantrekken van andere organismen zoals de bruine rat.
- We weten nog niet wat de beste oplossingen zijn om de rivierkreeften te bestrijden/beheren. Er is niet één allesomvattende oplossing om de problematiek van rivierkreeft aan te pakken, naar alle waarschijnlijkheid is het een combinatie van verschillende maatregelen die per regio en per soort rivierkreeft anders moeten worden ingezet. De mening van de stakeholders in het debat rondom rivierkreeft verschillen nog over welk pakket aan maatregelen moeten worden ingezet. Er is nog te weinig kennis om nu te achterhalen welke maatregelen het meest effectief zijn.
- De rivierkreeft rukt op in Nederland en het is noodzakelijk dat er per direct gebied specifieke actie wordt ondernomen naast de behoefte aan meer onderzoek rondom de ecologische kernfactoren achter de rivierkreeftproblematiek.

¹ Locatie & consumptie mede gefinancierd door Sportvisserij Nederland

- Projectconsortium van Kennisplatform Rivierkreeft roept op om krachten te bundelen, informatie te delen, en actief bij te dragen aan rivierkreeft.nl

Actie: Good Fish Foundation stelt een pamflet op met aanbevelingen voor maatregelen. GFF wil de input van de diverse stakeholders op dit pamflet coördineren met als doel een dat het pamflet een breed gedragen advies omvat dat wij neer kunnen leggen bij bestuurders en beleidsmedewerkers om ze te manen tot actie rondom de aanpak van de problematiek rondom rivierkreeft.

Notulen studiedag

Dagopening

Door: Margreet van Vilsteren, Good Fish Foundation (GFF)

Aanleiding & doel project

De VISwijzer informeert consumenten al meer dan 10 jaar welke vis, schaal en schelpdieren je met een gerust hart kan eten. De Amerikaanse rivierkreeft is een exoot en deze wil je niet in de Nederlandse wateren hebben. 'Opeten' is dan een eerste reactie omdat dit kan leiden tot een win-win situatie voor iedereen. Maar de vraag is of wegvangen daadwerkelijk bijdraagt aan de bestrijding van rivierkreeft is niet zo eenvoudig te beantwoorden. GFF zoekt door middel van het project 'Rivierkreeft' uit de rivier antwoord op deze vraag.

In het project Rivierkreeft² 'uit de rivier' brengen we partijen bij elkaar, en zoeken we naar antwoord op kennisvragen zoals de effecten van de verschillende bestrijdingsmethodes. We onderzoeken de potentiële rol van de beroepsvisserij: wat zou een economisch model zijn (bestrijding tegen betaling of duurzame bevissing?). Bovenal is het doel om middels kennisuitwisseling het wantrouwen tussen partijen op te lossen.

GFF kondigt de lancering van Rivierkreeft.nl aan. Rivierkreeft.nl is het nationale kennisplatform waar alle info over exotische rivierkreeften te vinden is. Het projectconsortium van Kennisplatform Rivierkreeft roept alle aanwezigen op om actief bij te dragen aan deze website.

Dagvoorzitter is Anne-Margreet van Putten. Anne-Margreet is Strategisch omgevingsmanager bij Waterschap de Dommel en lid van het algemeen bestuur bij Waterschap Rivierenland.

Presentaties ochtenddeel³

Bram Koese, EIS/Naturalis: *De verschillende rivierkreeften in Nederland*

Toelichting verschillende rivierkreeften in Nederland, hun verspreiding en introductie.

² Het project wordt gefinancierd vanuit de subsidieregeling Samenwerking Wetenschap en Visserij vanuit het Europees Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV).

³ Alle presentaties staan online op Rivierkreeft.nl

Take home message: er zijn nog vele soorten rivierkreeften die we nog niet in Nederland hebben. Nog te verwachten? Cambarellus, calicotrivierkreeft, Roestbruine rivierkreeft.

Hoe gaan we ervoor zorgen dat deze niet ook de Nederlandse binnenwateren kunnen gaan veroveren?

Ivo Roessink (WENR): Impact van exotische rivierkreeften op water- en oeverplanten.

Ivo Roessink geeft een presentatie van een onderzoek van WENR naar de impact van de geknobbelde rivierkreeft op waterplanten en de waterkwaliteit.

Conclusies van het experiment:

- De geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft heeft inderdaad een impact. Dit was geconstateerd bij macrofyten bij dichtheden van > 0.6 kreeft/m². Een impact op waterkwaliteit parameters is gevonden bij 2,5 kreeft/m².
- In Nederland komen in stedelijke gebieden dichtheden van 2,5 kreeft/m² voor. De gemeten effecten in dit experiment zijn waarschijnlijk ook in het veld merkbaar.
- Rivierkreeften kunnen een serieuze uitdaging zijn voor het behalen KRW-doelstellingen.

Vragen uit de zaal:

Rik Beentjes (HHNK): is er wat te vertellen over de effecten van andere soorten? Ivo Roessink: waarschijnlijk wel, hebben eenzelfde werking, vooral de tertiaire gravers.

Jouke Kampen (atkb): mate van dichtheid is een mate van verspreiding in een gebied. Dichtheden van rivierkreeften zijn niet echt verspreid maar kunnen gecentreerd voorkomen. Wat is dan de kritieke dichtheid?

Pim Lemmers (Natuurbalans – Limes divergens): StaVaZa omtrent kennis van kreeften en handelingsperspectieven.

Lemmers heeft onderzoek gedaan naar invasieve rivierkreeften in Rivierenland. Hier zijn 3 veel voorkomende soorten; de rode, gestreepte en geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft.

Resultaten: ecologische effecten merkbaar. Invasieve Amerikaanse rivierkreeften hebben een effect op de drie KRW-doelstellingen. Verder vormt hun aanwezigheid een risico voor waterveiligheid, een mogelijk risico voor de volksgezondheid en een risico voor Nederland ten opzichte van de EU-exototenverordening. Tijdens dit onderzoek is geen goede bestrijding (eliminatie) in de literatuur gevonden.

Conclusies:

- Beheersen is de meest realistische en waarschijnlijk de enig haalbare optie;
- Er is meer onderzoek nodig naar vervuiling met gevaarlijke stoffen rivierkreeftenvlees voor consumenten in het kader van voedselveiligheid.
- Veel waterschappen laks zijn met de aanpak van invasieve rivierkreeften, vooral wanneer deze enkel een negatief effect hebben op de ecologie.

Vragen / opmerkingen:

Ivo Roessink: rivierkreeften zijn het minst vervuild met dioxines volgens een onderzoek van RIKILT, vergeleken met paling en wolhandkrab. Maar dit wilt niet zeggen dat rivierkreeften helemaal geen schadelijke stoffen bevatten.

Winnie Rip: Ecologen worden vaak aan de kant geschoven, is extra baggeraanwas nou echt significant door de invasieve rivierkreeften? Antwoord: ja, er is significant extra baggeraanwas in wateren waar de invasieve rivierkreeften voorkomen.

Jeffrey Samuels (WS Brabantse Delta): *Problematiek exotische rivierkreeften bij waterschappen.*

Problematiek met invasieve rivierkreeften in Brabantse Delta is ontstaan in 2013. Dit deed zich voor in biologisch verontreinigde bagger door de aanwezigheid van invasieve rivierkreeften.

Problemen in WS Brabantse Delta door Amerikaanse rivierkreeften:

- Impact van invasieve rivierkreeften op de waterkwaliteit: verdringen van andere planten en dieren, vertroebeling van het water door plantenfraat en bodemomwoeling. Dit brengt het behalen van de KRW-doelen in gevaar.
- Biologisch verontreinigde bagger, problemen met afvoer. Extra financiële last.
- Aasverlies in de sport- en beroepsvisserij.
- Holen in oevers en dijken aangetroffen, veiligheidsrisico.
- Rivierkreeften aangetroffen in de fuiken van muskusrat bestrijders. Deze zijn niet meer effectief.

Waterschap Brabantse Delta doet op dit moment niet aan bestrijding.

Vragen / opmerkingen:

Arjan Heinen: Wetgeving zit waterschap in de weg? Als jullie willen dat er op kreeften gevist mag worden, kan dat zo gebeuren.

Veel vragen van particulieren die willen vissen op rivierkreeft, maar volgens de wet mogen alleen beroepsvisserij vissen. Pim Lemmers: er zijn ook uitzonderingen mogelijk voor particulieren, er is een nieuwe verordening sinds februari van kracht. Ivo Roessink reageert dat deze alleen beschikbaar is voor wetenschappelijke doeleinden.

Rik Beentjes: alle visrechten voor rivierkreeften zijn verhuurd aan de beroepsvisserij, daarom zijn er geen visrechten beschikbaar voor particulieren.

Jeffrey Samuels geeft nog aan dat er een nieuwe app is genaamd Snapp. Deze app kun je gebruiken voor het signaleren van invasieve exoten.

Discussieronde 1

VoxVote-quiz voor vragen en peilingen met het publiek via de telefoon.

Q1: Ik ben werkzaam bij een:

1. Waterschap of Hoogheemraadschap: **30%**
 2. Terreinbeheerder: **0%**
 3. Onderzoeksbureau- of instituut: **33%**
 4. Milieuorganisatie of stichting: **16%**
 5. Politieke organisatie: **0%**
 6. Overheidsinstantie: **10%**
 7. Anders: **11%; beroepsvisserij, sportvisserij**
- (n=30)

Q2: In mijn beheergebied / werkveld zien wij de aanwezigheid van de invasieve rivierkreeften als een probleem.

Ja: **78%**
 Nee: **9.4%**
 Onzeker: **12.5%**
 (n=32)

Q3: In mijn beheergebied / werkveld zien wij de aanwezigheid van invasieve rivierkreeften als een risico voor wat betreft, antwoorden eens: (aangeven per antwoord schaal oneens-eens)

1. De hoeveelheid en samenstelling van waterplanten: **74%**
 2. Een verandering in de waterkwaliteit: **83%**
 3. Het behalen van de KRW-doelen: **67%**
 4. Instabiliteit van oevers en/of dijken: **61%**
 5. Wij zien geen risico: **3%**
 6. Anders: **39%**
 (n=31)

Q4: Wij hebben naar aanleiding van de rivierkreeften aanpassingen gedaan, of gaan op de korte termijn aanpassingen doen in onze activiteiten, (Voorbeelden: aanpassingen in baggerwerkzaamheden, uitgifte van visvergunningen, onderzoek, beheersplan opstellen)(open vraag, invullen publiek):

Actieve visserij en afzetmarkt zoeken
 Beleidsnota exoten opgesteld
 Beleidsplan met verkenning maatregelen (2x)
 Kennis verzamelen, meer onderzoek (4x)
 Monitoren rivierkreeften
 Geen aanpassingen (3x)
 Geschikt als visvoer voor aquariumhouders
 (n=14)

Discussie

Dagvoorzitter Anne-Margreet van Putten start de discussie door aan te geven dat wij op basis van de VoxVote stemronde kunnen concluderen dat het merendeel van de aanwezigen erkent dat de rivierkreeft voor problemen zorgt. Dit is uniek, want tot nu toe is dat nog niet zo uitgesproken. Vervolgens gaat de discussie over wie welke problemen ervaart met rivierkreeften.

Peter Heuts (HDSR) merkt op dat waarschijnlijk iedereen die vandaag aanwezig is een probleem heeft met invasieve rivierkreeft, anders zou je niet naar een dergelijke bijeenkomst komen.

Jon Visser (NetVisWerk) ziet geen problemen met invasieve rivierkreeften maar juist een mogelijkheid.

Rik Beentjes (HHNK): Wij zien boven het Noordzeekanaal geen risico van invasieve rivierkreeften. Er is een verschil tussen het bestuur en beleidsmakers en de mening van inhoudelijk specialisten.

Wilfred Reinhold (Platform Stop Invasieve Exoten): Volksgezondheid speelt ook mee in de discussie rondom invasieve rivierkreeften! Ze zijn een prooi voor de bruine rat. Waar veel kreeften zitten komen ook veel ratten voor en dit kan een probleem vormen voor de volksgezondheid.

Ernst Raaphorst (HH Delfland) benadrukt dat in Delfland vooral problemen optreden met de baggerafvoer.

Willie van Emmerik (SVN): Als er veel kreeften aanwezig zijn in een water, blijft er weinig vis over voor de sportvissers. We zien hierin een probleem voor de sportvisserij. Verder: mensen kunnen bang worden van de kreeften.

Fabrice Ottburg (WENR): Ziet problemen voor doelen in Natura 2000, de biodiversiteit, KRW-doelen. Er wordt hier ontzettend veel geld aan uitgegeven. Hierdoor is het ook een financieel en bestuurlijk probleem. Geld wordt in de verkeerde weg gepompt.

Peter Heuts (HH Stichtse Rijnlanden): wateren met veel planten stoten minder broeikasgassen uit. Als invasieve rivierkreeften veel waterplanten doen verdwijnen, levert dit ook een bijdrage aan het broeikas effect.

Dagvoorzitter Anne-Margreet van Putten: Wij als aanwezigen hebben al veel kennis. Maar de besluitmakers en beleidsvormers niet per se. Er is overeenstemming nodig dat er een probleem is, en redelijke overeenstemming van waar deze problemen spelen. Waarom is er nog niks gedaan? Waar moeten we heen bewegen? Aanwezigen vandaag, voornamelijk ecologen, weten dat er een probleem is. Maar op welke bel moeten we drukken om ook iets gedaan te krijgen?

Casper Cusell (Witteveen & Bos): Ik zie juist vooral staan dat er veel dingen zijn die we niet weten. We kijken vooral naar elkaar wat we moeten doen. Ik zie dat we meer onderzoek nodig hebben om meer te weten te komen, zodat we weten wat we het beste kunnen doen.

Presentaties middagdeel en korte pitches

Winnie Rip (Waternet): Watersysteemanalyse aan de hand van ecologische sleutelfactoren.

Waternet is met de Provincie Utrecht op zoek naar methoden om de invasieve rivierkreeften grotendeels te verwijderen maar probeert eerst het ecosysteem op orde te krijgen. Zij vermoeden dat de toename Amerikaanse rivierkreeften een gevolg is van de hoge fosfaatbelasting en niet andersom.

Om die reden zijn zij van mening dat voor herstel dezelfde strategie toegepast moet worden als bij Actief Biologische Beheer (ABB), namelijk eerst de fosfaatbelasting verminderen zodat de algen verdwijnen en er weer licht komt voor waterplanten. Daarna kan de brasem en rivierkreeft gereduceerd worden. Analyse uitgevoerd met ecologische sleutelfactoren in Molenpolder – productiviteit water, lichtklimaat, productiviteit bodem, habitatgeschiktheid, verspreiding, verwijdering. Tussen 2012 en 2014 is er een omslag waargenomen in het ecosysteem in de Molenpolder.

Eindconclusie van de analyse:

- Hoge belasting door uitspoeling percelen waardoor er veel algen zijn groeien en lichtinval belemmerd werd. De waterbodem is niet extreem voedselrijk en er is onvoldoende structuur van macrofauna door de verdwenen waterplanten.
- Veel kreeften hebben een negatief effect op macrofauna, er is helaas geen objectieve monitoring van kreeften.

Jouke Kampen (ATKB): Pilotproject afvissen van de Distelvinkplas in de Molenpolder.

Vragen onderzoek: wat is de dichtheid aan kreeften in het gebied? Is het haalbaar het bestand met 90% te reduceren? Zo ja, hoe? Kun je het bestand laag houden? Hoe doe je dat? Wat is de migratie over land?

Resultaten/conclusies

- Met het 'afkreeften' (intensief rivierkreeften afvissen) is het aantal rivierkreeften tijdelijke verminderd tijdens deze proef, maar het bestand was net zo snel weer terug op beginniveau.
- Er is een hoog bestand aan rivierkreeften gevonden van > 1.5 kreeft/m². Uit de literatuur gevonden dat de kritische grens ongeveer 0.9 kreeft/m² is.
- Afkreeften gevolgd door bevissing heeft de populatie ongeveer gehalveerd.
- Onderwater schrikdraad plaatsen om de oevers onaantrekkelijk te maken, is dat een optie voor om verspreiding tegen te gaan?

Vragen / opmerkingen:

Fabrice Ottburg (WENR): Dat is slecht voor de salamanders en andere oeverdieren.

Peter Heuts (HH Stichtse Rijnlanden): met selectief vangen worden muskusratbestrijders ook geconfronteerd. Zij hebben aanpassingen aan het tuig gedaan om de ratten binnen te houden en andere dieren naar buiten te laten gaan.

Jouke Kampen (atkb): muskusratbestrijders hebben vooral last wat waterspitsmuizen en de gestreepte roofkever.

Ivo Roessink (WENR): De onmogelijkheden van chemische bestrijding van rivierkreeften.

Is chemische bestrijding van rivierkreeften (on)mogelijk? Is dit wenselijk?

Conclusies:

- Rivierkreeften zijn bij een relatief hoge concentratie pas gevoelig voor veel bestrijdingsmiddelen. Als de rivierkreeften doodgaan, is alles in je systeem ook al dood met uitzondering van pas geboren kreeftjes, deze zijn een stuk gevoeliger.
- Er is geen selectief bestrijdingsmiddel voor rivierkreeften. Ook is er geen volledige afdoding omdat er vaak enkele individuen overblijven. Op den duur kan de populatie zich gewoon weer herstellen.
- Je kan rivierkreeften dus wel weg krijgen op deze manier, maar het is niet aan te raden als je iets wilt laten leven in je watersysteem.

Fabrice Ottburg (WENR): Broodje roofvis.

Experiment uitgevoerd naar de predatie van paling op rivierkreeft. Het experiment is gedaan in afgezette waterbakken. De resultaten waren niet zoals verwacht gebaseerd op ander onderzoek uitgevoerd in Italië.

Resultaat: Tijdens dit experiment deed de paling niets tegen de rivierkreeften. Rivierkreeften leken zich niet eens te storen aan de aanwezige paling en vielen de paling soms zelfs aan. Verder is er ook geen effect waargenomen van paling of rivierkreeften op de aanwezige macrofauna.

Vragen / opmerkingen:

Jouke Kampen (atkb): het is een optie om dit experiment in de distelvinkplas te herhalen. Terra Nova had heel veel paling, daar is toch een hele rivierkreeftenpopulatie opgekomen. Dit kan ook aan de lengte van de vis liggen, jongere exemplaren hebben meer eetlust. Wellicht geeft het inzetten van paling van een ander (kleiner) formaat andere onderzoeksresultaten. Ook zal de groeisnelheid van rivierkreeften hoger zijn dan van de paling, wat de predatie beïnvloedt.

Waarschijnlijk zijn er tijdens dit experiment te grote kreeften gebruikt en/of juist te grote palingen. Rivierkreeften zijn vooral kwetsbaar tijdens hun verschaling. Is er wel genoeg tijd voor predatie van de palingen tijdens de verschaling? Het graafgedrag van rivierkreeften heeft ook invloed; ze verstopten zich in de oevers waardoor ze niet bereikbaar zijn voor de palingen. Wellicht heeft het seizoen ook invloed gehad.

Casper Cusell (Witteveen & Bos): OBN project herstel laaqqveenvegetaties.

Onderzoek naar de stimulering van jonge verlanding tot trilvenen. Focus van het onderzoek is het ontwikkelen en onderzoeken van maatregelen waarmee op landschapsschaal de mesotrofe verlanding kan worden gestimuleerd.

Statements Casper Cusell over rode Amerikaanse rivierkreeften:

- Geen enkele bestrijdingsmethode echt effectief op landschapsschaal. Mogelijk zijn combinaties van maatregelen wel effectief.
- Het is niet geheel duidelijk waarom op bepaalde plekken veel kreeften voorkomen en elders niet.
- Rond 2010 kwam het advies om een vervolgonderzoek te starten en structureel te monitoren. Dezelfde vragen liggen er nu nog steeds en het probleem met vooral de rode Amerikaanse rivierkreeften wordt steeds duidelijker.

Casper Cusell merkt op dat er in een jaar 3 literatuuronderzoeken zijn geweest. Dat is een beetje zonde van het geld, communicatie is belangrijk.

Belangrijke vragen voor vervolgonderzoek:

- Waarom komen op sommige plekken veel kreeften voor en elders niet?
- Hoe krijg je het voor elkaar om de eitjes/jonge kreeften te bestrijden in plaats van de volwassen exemplaren? Visserij is hier nog geen oplossing voor.
- Nog geen relatie tussen aantal krabbenscheer en rivierkreeft, maar hoe is het als je het een tijdje volgt? Langere experimenten nodig.
- Waarom zitten kreeften waar ze zitten? – onderzoek ecologische niche. Biedt ook perspectief voor het voorkomen van verspreiding in gebieden waar ze nu nog niet voorkomen.

Irene Kranendonk (GFF): Rivierkreeften in de Nederlandse horeca.

GFF heeft onderzoek gedaan naar het aanbod van Amerikaanse rivierkreeften in de Nederlandse horeca. GFF heeft 500 menukaarten geanalyseerd op vis- schelp- en schaaldier aanbod. Bij 400 van deze restaurants is een enquête afgenomen.

Kennisvragen tijdens dit onderzoek waren: 1. wat is de huidige aanbod van rivierkreeften in de Nederlandse horeca? 2. Waar komen deze vandaan? 3. Zijn hier risico's voor illegale verkoop en verdere verspreiding van de rivierkreeften?

Voorlopige bevindingen van het onderzoek:

- 9% van de menukaarten (45 van de 500) een gerecht met rivierkreeften serveert. In totaal zijn dit 84 verschillende gerechten.
- Meeste restaurateurs konden het herkomstgebied niet vertellen, 6x kwamen de rivierkreeften uit Nederland. Slechts 2 hiervan gaven aan dat ze direct van een visser afnemen.
- In het restaurant of op de site wordt niet gecommuniceerd met de herkomst van de rivierkreeften.

Vragen / opmerkingen:

Martin Hoorweg (Prov. NH): Rivierkreeft is waarschijnlijk een grote speler in kreeftensoep, veel in Chinese restaurants. In kreeftensoep kan je alle (half kapotte) rivierkreeften kwijt. Is dit ook meegeteld? *Irene Kranendonk (GFF):* Nee, dit is genoteerd als kreeft, onbekende soort. Niet als rivierkreeft.

Winnie Rip (Waternet): hoe gaan jullie de duurzaamheid indelen. Ik zie een gat tussen het ecologische effect en de markt. *Irene Kranendonk (GFF):* wij kijken nu in eerste instantie naar wat de situatie is in de markt voor rivierkreeft.

Ivo Roessink (WENR) vertelt over een nieuwe proef met afvangen van kreeften, in een open systeem. Deze veldproef kan bijna van start, zijn nog bezig met alle details te regelen.

Christien Absil (GFF): we hebben geen methode voor invasieve exoten in de beoordelingscriteria van de VISwijzer. Met dit project willen we meer informatie over de problematiek zodat we beter advies kunnen geven.

Jouke Kampen (atkb): er is weinig markt voor Nederlandse rivierkreeft, uit China is het veel goedkoper te halen, verwerkt en al. Daar kan de Nederlandse visser niet tegenop.

Discussieronde 2

VoxVote-quiz voor vragen en peilingen met het publiek via de telefoon, 2^e ronde.

Q4: Wij zien de noodzaak om in ons beheersgebied / werkveld maatregelen te nemen om de exotische rivierkreeften te bestrijden. Wij zijn intern bezig met het zoeken naar oplossingen.

Ja, **75%**

Nee, **20.8%**

Weet ik niet, **4.2%**

(n=24)

Q5: Wij zien de volgende oplossingen als een mogelijkheid om de problemen die wij ondervinden terug te dringen en/of om de exotische rivierkreeften te bestrijden: (open vraag, vrij in te vullen)

Aanpassen wetgeving, activeren van de politiek
 Afkreeften 1
 Beheervisserij in combinatie met onderzoek 3
 Bestrijding is onmogelijk, beheren door MRB 3
 Complete biotoop aanpakken met wegvang commerciële visserij 2
 Geen
 Habitat ongeschikt maken 4
 Vraag reguleren met goed advies consument en horeca. Beleidsmakers informeren. 1
 KRW doelen behalen 4
 Gezond ecosysteem 4
 Meer onderzoek 5
 Metabarcoding maaginhoud
 Natuurlijker maken ecosystemen icm bestrijding door waterschappen 5
 Op vissen 1
 Preventie nieuwe soorten 4
 Robuuste systemen, langdurende vangsten 4
 Aanbieden aan dierentuinen of vogelvangcentra als voedsel
 (n=18)

Q6: Een plan van aanpak voor het bestrijden van exotische rivierkreeften moet georganiseerd worden op :

- a. werken naar een nationale strategische aanpak, **75%**
 - b. gedifferentieerde aanpak, per beheersgebied verschillend, **25%**
 - c. weet ik niet,
- (n=24)

Q7: Wie mag er volgens u niet ontbreken bij het opstellen en uitvoeren van een uitvoerbare beheer/bestrijdingsstrategie? (open vraag, vrij in te vullen)

Ministerie (2x)
 Aannemers
 Gemeenten en terreinbeheerders
 Minister van LNV
 Ministerie, waterschappen, provincies
 Provincie
 Rijk
 Unie van Waterschappen (2x)
 Visrechthebbenden
 (n=11)

Discussie

Wat wordt nu de volgende stap?

Dagvoorzitter Anne-Margreet van Putten start de discussie: We moeten nu gaan denken in de richting van vervolgstappen. Er is merkbaar een positieve energie in de groep. Overeenstemming over problemen, geen overeenstemming oplossingen: moeten we nog meer tijd en geld steken in onderzoek zodat we meer en meer te weten komen, of moeten we actie ondernemen?

Vanuit het rijk zijn geen aanwijzingen dat deze problematiek speelt.

Fabrice Ottburg (WENR): er is weldegelijk vanuit de wetgeving aandacht voor exoten. Maar op welke bel wordt er dan gedrukt? Er wordt niet overal gezien dat dit speelt.

Er zijn maar weinig mensen die signaleren, hoe weten we wanneer er nieuwe soorten zijn? Monitoring?

Ivo Roessink (WENR): er is een goed meetnet voor waarnemingen, dus dat signaleren we wel. NVWA moet hiervoor zorgen. Publieke aandacht kan wel lastig zijn. Financieel plaatje is ook wel een probleem, instanties doen pas wat als ze met de rug tegen de muur staan.

Winnie Rip (Waternet): Bestrijden op grote schaal zien wij niet als financieel haalbaar. Beroepsvissers willen er geld aan verdienen, dus die houden de populatie in stand om geen inkomsten te verliezen en maximaal te kunnen bevissen. Beroepsvissers kunnen bovendien verdere verspreiding veroorzaken. Dit is niet gewenst.

Casper Cusell (W&B): wat gebeurt er na het afkreeften? Ik verwacht dat het bestand zo weer terug is op het oude niveau.

Winnie Rip (Waternet): vooral werken aan de KRW-doelen. Muskusrat bestrijding heeft zo goed gewerkt, gedaan dat ze hun werk hebben opgegeven, maar ze mogen geen kreeften vangen van de regelgeving, terwijl dat een mooie overgang zou zijn.

Opmerking uit zaal (onbekend): Waarom zou je het aan MRB overlaten als er een hele grote groep beroepsvissers staat te popelen om hieraan te beginnen?

Dagvoorzitter Anne-Margreet van Putten concludeert voor de groep: er moet wel iets gebeuren, de rivierkreeft rukt op en de plaag wordt steeds groter. We kunnen niet nog 20 jaar onderzoek blijven doen. Naast gedegen lopend onderzoek, moet je op een gegeven moment ook beginnen met actie ondernemen om de rivierkreeftproblematiek te beheersen.

Fabrice Ottburg (WENR): er zijn allemaal groepjes van de Unie van Waterschappen en IPO die een paar keer per jaar bij elkaar komen, maar er gebeurt nog niks. Bij de waterschappen zijn ze altijd individueel verantwoordelijk voor de problematiek en beleid. Tegenwoordig komt het nadenken over de problematiek van rivierkreeften op gang, maar het gaat erg langzaam.

Onbekend: A-priori ligt dit niet bij waterschappen, KRW-doelen liggen bij waterschappen maar natuurdoelen bij de provincies. Veel zaken worden ook afgeschoven op LNV, niemand neemt echt de verantwoordelijkheid. Het moet makkelijker worden om de juiste deurbel te vinden zodat alles sneller loopt en aangepakt worden. *Ivo Roessink (WENR):* rijk is verantwoordelijk voor de visserij, daarmee is het werk van het rijk gedaan in hun optiek.

Wegvangen is een van de mogelijke beheersoplossingen. Onderzoeksinstituten hebben ook een rol: er is al veel informatie maar nog niet alles is goed onderzocht.

Rik Beentjes (HHNK): Zwaktes zoeken in de kreeften is ook een optie. Waarop en wanneer zijn ze het zwakst? Vissen gaat het niet worden, geen optie.

Hoe gaan we nu verder ?

Anne-Margreet van Putten concludeert voor de groep: De problematiek is nog niet voelbaar bij iedereen; wel bij iedereen in de zaal maar nog niet bij de juiste mensen. Namelijk de personen die beleid bepalen en zeggenschap hebben over financiën, en dus waar actie ondernomen wordt.

Margreet van Vilsteren (GFF): We hebben nu een platform en website over de problematiek. Wij willen faciliteren om de groepen bij elkaar te brengen om verder over te gaan op actie in de vorm van het

organiseren van een pamflet voor beleidsmakers. Iedereen heeft verschillende ideeën, laten we maar aan de slag gaan.

Bram Koese (EIS): laten we sowieso de krachten bundelen, zodat we de kennis die er is samen kunnen voegen, en kunnen voorkomen dat er dubbel werk gedaan wordt. Dus betere coördinatie van bestaand budget en onderzoek. Maar ik zie geen heil in bevissing, dat is duidelijk.

Casper Cusell (W&B): het is eigenlijk maar een klein clubje van mensen die ermee bezig zijn, dus dit moet lukken. In ieder geval een betere samenwerking en uitwisseling van informatie.

Jeffrey Samuels (WS Brabantse Delta): ook kunnen we voor iedereen inzichtelijk maken dat er een probleem is, ook al is het niet voor iedereen te voelen. Met iedereen bedoel ik ook bestuurders van waterschappen.

Casper Cusell (W&B): er zijn mensen die snel actie willen, laat die bij elkaar zitten. Er zijn ook mensen die meer onderzoek willen, laat die bij elkaar komen. Soort werkgroepen indeling. Zo kunnen we tegelijkertijd dezelfde kant op bewegen, met een andere invalshoek.

Anne-Margreet van Putten concludeert voor de groep: Driehoekje onderzoek loopt langs elkaar, mensen die problemen niet zien, nemen helemaal geen acties. Bestuur moet ook dingen samenvoegen. Bestuurders zijn vaak lastig mee te krijgen, maar als iedereen op één lijn zit, dan volgen ze wel. We moeten de bestuurders te pakken zien te krijgen.

Fabrice Ottburg (WENR): Pamflet kan wel impact hebben, als er een goede club achter zit, en het bij de goede mensen terecht komt, dus hup hup.

Jouke Kampen (atkb): wij als club zien het probleem wel, maar de politiek nog niet echt. Die zien pas een probleem als er echt slechte dingen gebeuren, zoals een doorgebroken dijk. Als de veiligheid in het geding is of als er financiële problemen zijn. Het is ook een onduidelijk probleem, het speelt zich onder water af en is dus onzichtbaar. Het is dus moeilijk om op de agenda te krijgen.

Margreet van Vilsteren (GFF): wat wij als NGO kunnen faciliteren is het zichtbaar maken van het probleem. We hebben nu Rivierkreeft.nl kunnen claimen en jullie hebben ons nu aan boord. We moeten op de deurbel drukken en wij kunnen daarbij helpen. Dat is onze expertise. Wij zijn een onafhankelijke, nieuwe partij. Wij willen dit coördineren en op ons nemen.

Winnie Rip (waternet): Er is niet 1 oplossing, en we moeten dus met veel mensen aan boord. Er is aarzeling voor een bias voor visserij als oplossing. Verschil tussen een vraag van hoe geven we goed advies over rivierkreeft in de horeca versus hoe krijg ik mijn ecosysteem op orde. Als we samen een pamflet maken, kunnen we er samen uitkomen wat erin komt te staan. Dit neemt deel van de bias weg. Als het ervan komt dat we het er niet mee eens zijn zetten we onze handtekening er niet onder.

Margreet van Vilsteren (GFF): daarom is het juist belangrijk, we moeten ervoor zorgen dat we het pamflet en alle verdere actie als groep dragen. We vragen nu of iedereen meedoet en input wilt leveren.

Christien Absil (GFF): wij merken ook de vraag vanuit de consument, de rivierkreeft in de supermarkt is dezelfde als in de sloot. Consumenten leggen die link wel. Daarom willen wij ook meer antwoorden in deze zaak krijgen. Wij kunnen het er niet bij laten liggen, simpelweg omdat de consument met vragen komt. Misschien is voor jullie consumptie geen optie, bij ons komt deze vraag wel binnen. Dit is het probleem waar wij tegenaan lopen, hierop moeten wij een antwoord vinden.

Anne-Margreet van Putten sluit af. GFF gaat een pamflet schrijven en zal deze aan de groep voorleggen voor input. Vervolgens kan ieder het pamflet gebruiken om het bij de bestuurder voor te leggen die gaan over de beheersing van problematiek rivierkreeft.